

מראי מקומות - יבמות

עט:

עם לקחת, וממילא שוב צריכה חליצה לדעת ר"ע. אבל אביי ס"ל דגם הדין לצרור יכול לחול אחר נפילה, וא"כ שפיר פטורה מיבום וחליצה אף אם נעשה פצ"ד אח"כ. (וודאי כל דבריו כאן תלויים איך מתרצים קו' התוס' בדף ט', ע' לעיל, וע"ש בדבריו בזה.)

ג. איקרי כאן להקים לאחיו שם בישראל

פרש"י, ואמאי סריס חולץ. והוסיף הריטב"א, דקו' זו היא בין על מה דאי' במתני' דסריס שהי' לו שעת הכושר חולץ, ובין על מה דאי' דחולצין לאשתו, וחד מינייהו נקט. לסריס הבא לחלוץ, הקו' היא, דכיון דאין שייך לו להקים לאחיו שם, למה חולץ. ולסריס שמת, הקו' היא, למה חולצין לאשתו, הרי שמו הי' מחוי, ומה בכך דהי' לו שעת הכושר, הי' לנו לילך בתר שעת מיתה. והוכיח רבא דע"כ אין הולכין בתר שעת מיתה, דא"כ לעולם לא יהי' שייך יבום, וכיון דלא אזלי' בתר שעת מיתה לגבי המת, אלא אמרי' דהי' לו שעת הכושר, ה"ה לגבי היבם אמרי' כן. אלא דהק' הריטב"א, היאך למדים מהמת כשהי' סריס, לדין יבם שהוא סריס, בשלמא המת שהיה סריס, כיון דהי' ראוי להיות שלא יהי' שמו מחוי, כיון שהי' לו שעת הכושר, שפיר י"ל דאחיו צריך להקים שמו בשבילו. אבל יבם סריס, הרי אינו בר הקמה היום או לעולם, ומה לי שהי' לו שעת הכושר, הרי למעשה עכשיו אינו יכול להקים שם אחיו, והניח בצ"ע. וע' בישרש יעקב שכ' לתרץ דכיון דקיי"ל דמיתה מפלת, א"כ הול"ל דכיון דקודם המיתה של הסריס הי' שמו מחוי, א"כ לאו בת יבום היא. וכיון דלא אמרי' כן, אלא דאפ"ה מתייבמת, א"כ ע"כ הולכין בתר איזה מין איש הוא, ואם הוא איש דהי' שייך להיות שלא יהי' שמו מחוי, דהיינו שהי"ל שעת הכושר, אע"פ שבפועל א"א לו להוליד, א"כ י"ל דה"ה ליבם סריס אמרי' דתלוי אם הי"ל שעת הכושר או לא.

א. מכדי שמעי' לר"ע דאמר חיי"ל כחיי"כ

דמו, וחיי"כ לאו בני חליצה ויבום נינהו

תמהו תוס' (לעיל ט.), למה פשוט כ"כ להגמ' בכל דוכתי דס"ל לר"ע דחיי"ל כחיי"כ לענין יבום וחליצה, הרי בחיי"כ י"ל דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת, אבל בחייבי לאווין לימא דעשה דוחה לא תעשה, ועכ"פ יהי' צריך חליצה [אפי' אם אוסרין יבום משום דגוזרין אטו ביאה שניי], והניח בקו'. ותנ' הרמב"ן שם, "וי"ל דלר"ע גלי רחמנא בעריות וה"ה לחייבי לאוין, דכל דלא מתפסי בהו קידושין מפקעי זיקה, אכתי קשה האי סברא היכא שמעי' לי' לר"ע דמקשי מינה להדיא". ול' הריטב"א שם הוא "דכיון דעיקר עריות צרותיהן מאשה אל אחותה נפקא, והתם כתיב לא תקח, ה"ה לכל שישנן בבל יקח שאין בהם ליקוחין שדינם כחייבי כריתות, דגלי רחמנא בחיי"כ דלא תפסי בהו קדושי וה"ה לכל דכוותיהו".

ב. אלא אמר רבה וכו' אמר לי' אביי וכו'

בביאור מחלוקתם, כ' בחי' ר' שמואל (א', ג') דבכל ערוה יש ב' פטורים מיבום. א', עצם דין ערוה, דנלמד מקרא דלצרוה ב', כיון דאין עדל"ת שיש בו כרת, אינה עולה ליבום, וכיון דכתיב לקחת, ממילא אמרי' דאינה עולה לחליצה ג"כ. וא"כ, רבה ס"ל דהפטור של לצרוה חל רק בשעת נפילה, וא"כ היכא דלא חל בשעת נפילה, שוב אין חל פטור זה. ומ"מ, באחות אשה שחל אח"כ, פטור מיבום אף בלא פטור דלצרוה, משום דאסור ליבמה משום דאין עדל"ת שיש בו כרת, וא"כ שוב אמרי' דמ"לקחת" פטורה מחליצה ג"כ. אבל פצוע דכא לפי ר"ע, דכל הפטור שלה הוא רק מדין לצרוה, דדומה לערוה, אבל באמת מצד הדין עדל"ת העשה יכול לדחות הל"ת, א"כ אם חל אחר הנפילה, נמצא שאין בה שום פטור מחליצה, לא פטור דלצרוה, ולא פטור דאין עדל"ת